

Nieuwe titels

James Baldwin - *Als Beale Street kon praten* (*If Beale street could talk*) K19-01, uitgeverij De Geus, 2018, 320 p.

Clementine (Tish) en Alonzo (Fonny) wonen in Harlem en zijn al vanaf hun vroege schooljaren bevriend. Wanneer Tish 19 is en Fonny 22 worden ze zich ervan bewust, dat ze meer zijn dan vrienden, ze worden verliefd en willen gaan trouwen, hoewel hij als aankomend beeldhouwer niet genoeg verdient. Bij het zoeken van een huis doen ze boodschappen en Tish wordt in een groentewinkel betast door een blanke junk. Fonny slaat hem neer. Een politieagent wil hem

arresteren, maar de Italiaanse verkoopster neemt het voor Fonny op. Nu weten allen, dat het niet hierbij blijft.

Het is een boek van loyaliteit, liefde en racisme, hoop en wanhoop. Een melancholiek, tot nadenken stemmende roman, die voor velen de vraag oproept hoe actueel dit onderwerp nog is.

Een van de boeken die recent verfilmd zijn en misschien daardoor ook een mogelijkheid voor een leesgroep om beide te bespreken, zowel de film als het boek.

Maria Dermout - *De tienduizend dingen*

K19-02, uitgeverij Querido, Amsterdam 2016 (1° druk 1955), 254 p.

Mevrouw Felicia van Kleyntjes woont in een vervallen specerijentuin op een eiland in de Molukken (voormalig Nederlands-Indië), eerste decennia twintigste eeuw. Er is sprake van een overweldigende natuur, met prachtige baaien. Zij leeft eerst als kind bij haar grootmoeder, een wereld vol bijzondere mensen, gebeurtenissen en geheimen. Later reist zij naar Europa, en komt na jaren weer terug met haar zontje.

Haar zoon sterft als officier een gewelddadige dood tijdens een expeditie. Er zijn op het eiland meer verhalen bekend over mensen met een gewelddadig levenseinde. Verschillen in leven en zienswijzen van mensen uit oost en west worden daarbij beschreven. Aan het eind van het boek kijkt mevrouw van Kleyntjes – bij het herdenken van haar zoon – terug op alle doden, haar leven en herinneringen. De onderlinge samenhang van alles wordt haar dan duidelijk. Zo komt zij tot aanvaarding en kan zij proberen verder te leven.

Dit boek heeft door de taoïstische thematiek een bijzondere gelaagdheid, hetgeen een extra dimensie bij de bespreking kan zijn.

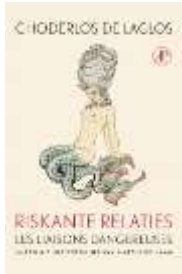
Ernest Hemingway - *Voor wie de klok luidt* (*For whom the bell tolls*) K19-03, uitgeverij L.J. Veen Klassiek, V.S., 576 p.

Robert Jordan meldt zich vrijwillig om in de Spaanse Burgeroorlog aan de zijde van de republikeinen te vechten tegen de fascistten. Hij sluit zich aan bij de groep van Pablo, die eigenlijk wordt geleid door diens vrouw Pilar. Ook ontmoet hij de jonge Maria, die haar ouders in de oorlog verloor en verkracht werd. Hun ontroerende liefdesgeschiedenis is in het verhaal verweven.

Hemingway wist waarover hij schreef: als journalist bezocht hij Spanje tijdens de burgeroorlog. In *Voor wie de klok luidt* staat verbondenheid voorop: als collectief bereik je meer dan als individu. Het gebrek aan toekomst zet alles in deze roman op scherp. Drie dagen beslaat het verhaal, maar een wereld aan vragen en twijfels over thema's die universeel en tijdloos zijn.

Choderlos de Laclos - *Riskante relaties* (*Les Liaisons dangereuses*)
K19-04, uitgeverij De Arbeiderspers, Frankrijk, 459 p.

Deze briefwisselingsroman van Choderlos de Laclos mag met recht een klassieker worden genoemd. Het werk verscheen in 1782 en veroorzaakte veel opschudding. Talloos zijn de bewerkingen voor film en toneel die daarna zijn verschenen. Onlangs nog heeft OPERA2DAY in samenwerking met de Nederlandse Bachvereniging een “nieuwe” barokopera opgevoerd, met muziek van Vivaldi en een libretto geïnspireerd op *Les liaisons dangereuses*.

Het draait in dit verhaal om Marquise de Merteuil en Vicomte de Valmont, libertijnen en sluwe verleiders. Als Marquise de Merteuil Valmont uitdaagt om de deugdzame Présidente de Tourvel te verleiden, gaat deze daar graag op in. Wat volgt is een geschiedenis van wrede intriges, manipulatie en machtsspelletjes, uitmondend in de ondergang van alle hoofdpersonen. En al bestaat de maatschappij waarin dit alles zich afspeelt al lang niet meer, deze machtsstrijd blijft ook voor de hedendaagse lezer boeiend en herkenbaar.

Klaus Mann - *De vulkaan*

K19-05, Duitsland, uitgeverij Querido, Amsterdam 2018, vertaling Ria van Hengel, 544 p.

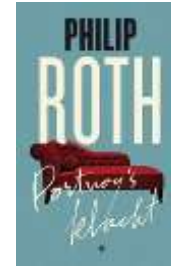
Een paar weken voor het begin van de Tweede Wereldoorlog verscheen in Amsterdam een roman over een groep Duitse vluchtelingen in Parijs. Klaus Mann beschrijft de levens van enkele emigranten, gevlucht voor het nationaalsocialisme. Ze wonen zowel in Amsterdam, als Praag en Zürich, maar voornamelijk in Parijs. De levensverhalen zijn verschillend, de ervaringen en emoties gaan alle kanten op: soms is er angst en ontzetting, dan weer is er medelijden en of hoop. De een heeft voortdurend heimwee, een ander gaat aan hulpeloosheid ten onder, een derde raakt aan de drugs. Zeker heeft Klaus Mann deze ervaringen gedeeld met zijn vrienden, maar bij het uitkomen van het boek wisten hij en zijn tijdgenoten nog niet dat de oorlog waar ze bang

voor waren, echt zou komen. Wij weten, bijna tachtig jaar later, dat die ‘vulkaan’ inderdaad uitgebroken is.

Volgens velen, inclusief zijn beroemde vader, het beste boek van Klaus Mann.

Philip Roth - *Portnoys klacht* (*Portnoys complaint*)

K19-06, uitgeverij De Bezige Bij, V.S., 288 p.

In een lange monoloog tegen zijn psychiater uit Alexander Portnoy zijn ongenoegen over de wereld, met name de joodse wereld van zijn jeugd en de dominante rol van zijn moeder. Zonder een blad voor de mond te nemen biecht hij zijn seksuele escapades op, zich afvragend waarom hij zich toch zo schuldig voelt over zijn onbedwingbare behoefte aan seks.

Dit boek leverde Philip Roth internationale roem maar ook verguizing vanuit joodse en feministische hoek. De gedetailleerd beschreven masturbatiescènes waren in de jaren zestig schokkend, maar ook vandaag de dag valt er over deze roman veel te bespreken. Hoe lezen we dit in het #Me Too-tijdperk? En gaat het eigenlijk over seks, over de joodse identiteit of over ras in de breedste zin van het woord?

Portnoy is aan het eind van de roman uitgeraasd, maar over deze roman is het laatste woord nog niet gezegd.

J.D. Salinger - *De vanger in het graan* (*The catcher in the rye*)

K19-07, uitgeverij De Bezige Bij, VS, 288 p.

Holden Caulfield is 16 jaar en net van school gestuurd. Over een paar dagen begint de kerstvakantie. Zijn ouders zijn nog niet op de hoogte, maar hij laat ze liever nog even in de waan dat het goed met hem gaat. Hij besluit naar New York te gaan, waar hij is opgegroeid. Daar heeft hij een aantal vluchtige ontmoetingen. Af en toe vangt de lezer een glimp op van zijn verleden, wanneer er herinneringen opduiken in de voortdurende stroom van gedachten en gevoelens die hem beheerst. Soms is het verhaal komisch, soms triest vanwege de diepe eenzaamheid die eruit spreekt.

Niet voor niets wordt deze roman van Salinger nog steeds door velen bewonderd en beschouwd als de belangrijkste coming of age roman van de twintigste eeuw.

John Steinbeck - *De druiven der gramschap* (*The grapes of wrath*)
K19-08, uitgever: L.J. Veen Klassiek; Atlas Contact, V.S.
Vertaling: Alice Snijder, 2013, 603 p.

We volgen de familie Joad uit Oklahoma, kleine pachtboeren die verdreven worden door hun landeigenaren, die met steun van de banken, dit land in grote katoenvelden gaan omzetten.

De Joads trekken, door strooibiljetten gelokt, samen met honderdduizenden naar het paradijs Californië, waar druivenpluk wacht op de landverhuizers. Ze vertrekken met een gammele vrachtauto, waarop familie en vrienden een plek vinden op hun reis over de bekende Route 66, richting het westen. Het beloofde land blijkt een hel. Ondanks de beschreven ellende heeft het verhaal een positieve grondtoon, verwoord door diverse personages; de klasse van Steinbeck! Actueel is de roman nog steeds, overall ter wereld volharden mensen, ondanks tegenslag, in hun streven naar een beter leven.

Het boek behoort tot de canon van de Amerikaanse literatuur.

Ivan Toergenev - *Vaders en zonen*
K19-09, uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam, 198 p.

Rusland, 1859. Arkadi Kirsanov, zoon van een adellijk landheer studeerde in Sint Petersburg. In de zomervakantie reist hij naar huis samen met een studievriend Jevgeni Barzanov. Hoewel Arkadi's vader, Nikolaj Kirsanov zich bezighoudt met landhervormingen en de bedoeling heeft het leven van zijn boeren beter te maken, komt er weinig uit zijn handen. Tijdens het verblijf van de twee vrienden in het landhuis blijken er allerlei tegenstellingen en verschillen van mening. De student Bazarov is intelligent en gedecideerd in zijn opvattingen: tegen

de aristocratie en het liberalisme, tegen kunst en religie. Hij gelooft alleen in natuurwetenschap en medische kennis – zijn vader was legerarts. Arkadi is het aanvankelijk met hem eens, maar ontdekt gaandeweg dat hij meer naar de opvattingen van zijn vader neigt. Naast de gesprekken over principes en visies ontdekken beide vrienden ook de liefde, wat voor Arkadi goed afloopt. De roman riep bij verschijning veel discussie op, inmiddels behoort het tot een van de grote klassieke werken over een generatieconflict.

Jan Wolkers – *Terug naar Oegstgeest*
K19-10, uitgeverij Meulenhoff, 240 p.

De jonge en de wat oudere Jan Wolkers, het leven van toen en de werkelijkheid nu: in korte hoofdstukken vertelt hij om en om over wat hij meemaakte en hoe het leven er daarna, in de jaren 60, uitzag. In hoeverre sluiten die twee werelden op elkaar aan? Volgens Wolkers is elke gelijkenis van figuren (op de ijscoman na) alleen toevallig. Dat geeft hem de kans geen blad voor de mond te nemen, de mensen en dingen te beschrijven zoals hij ze zag, ook de minder plezierige.

Wolkers werd indertijd soms grof en scabreus gevonden omdat hij de dingen bij hun naam noemde. Nu noemen we de taal helder, krachtig, eerlijk. Een schrijver die zo openlijk zijn eigen leven tot onderwerp nam van een roman kon her en der op afkeuring rekenen; tegenwoordig valt juist het gebrek aan narcisme op.

Terug naar Oegstgeest is nooit uit de belangstelling verdwenen en inmiddels 41 keer herdrukt.

Boeken waarvoor eerder leeswijzers verschenen

Jane Austen - *Emma*

K15-22, uitgeverij Athenaeum-Polak & Van Genneep, 2012, 492 p.

Misschien niet de meest geliefde roman van deze schrijfster, maar wel haar meesterwerk. Met Emma Woodhouse schiep Jane Austen een heldin 'voor wie niemand behalve ikzelf veel sympathie zal hebben.' Toch geven veel lezers zich tenslotte gewonnen, want Emma is ook grappig, en aandoenlijk jong. Verwend, eigengereid, irritant inderdaad, maar ze krijgt haar trekken thuis en geeft haar fouten ruitertlijk toe.

Giorgio Bassani - *De tuin van de familie Finzi-Contini*

K18-01, Italiaans, 1^e uitgave in 1962, uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam/Antwerpen, 281 p.

Giorgio Bassani (1916-2000) beschrijft in dit boek de jeugdliefde en de volwassenwording van de joodse hoofdpersoon. De – haast als terloops – geschetste achtergrond is het Italië van Mussolini in de dertiger jaren, met opkomend fascisme, en de komst van rassenwetten in 1938.

Het verhaal speelt zich af in Ferrara. Als joden niet langer mogen tennissen op de plaatselijke banen wordt de hoofdpersoon uitgenodigd door de eveneens joodse familie Finzi-Contini op de tennisbaan in hun prachtige tuin. De hoofdpersoon trekt veel op met Micól, de dochter des huizes, en hij vat gevoelens van liefde voor haar op. Deze liefde wordt echter niet beantwoord. Als hij uiteindelijk begrijpt waar de onmogelijkheid in schuilt, groeit hij daardoor van adolescent tot volwassene. De subtiel beschreven samenhang tussen liefde en historische context maakt dat dit boek beschouwd wordt als een Italiaanse klassieker.

Anna Blaman - *Eenzaam avontuur*

K15-23, uitgeverij J.M. Meulenhoff, 317 p.

Eenzaam avontuur is een roman over vriendschap, (lesbische) liefde en het huwelijk. Centraal staat de teloorgang van het huwelijk tussen Bart Kosta en zijn vrouw Alide. Zij verlaat hem voor een andere man, maar blijft zich tegelijk aan Kosta verbonden voelen.

Intussen worstelen ook mensen in hun omgeving met de liefde, die zo vaak gepaard gaat met eenzaamheid. De detective die Kosta schrijft, vormt een verhaal in het verhaal. Kosta verliest al schrijvend hoe langer hoe meer de grens tussen werkelijkheid en fictie uit het oog.

M.A. Boelgakov - *De meester en Margarita*

K15-27, uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam, 448 p.

Aan het eind van de jaren '20 verschijnt de duivel – Woland - in Moskou. Met enkele trawanten terroriseert hij de stad en vooral de literaire en artistieke wereld krijgen er flink van langs. Er gebeuren allerlei vreemde dingen, onder andere zwarte magie, ontvoering en moord. Naast het verhaal van de Meester en Margarita lezen we in een aantal hoofdstukken de geschiedenis van Pontius Pilatus en Jezus. Dit is een roman met drie verhaallijnen.

F. Bordewijk - *Blokken en Bint*

K17-01, 1^e uitgave in 1931, uitgeverij Nijgh & van Ditmar, 242 p.

Twee dystopieën schreef Bordewijk met *Blokken en Bint*. In een reportageachtige stijl schiep hij in *Blokken* een communistisch-totalitaire staat met fascistische trekjes. Een streng regime heerst er ook op de school van directeur Bint in de naar hem genoemde roman. Wie niet overleeft onder zijn tucht, moet zijn heil ergens anders zoeken, waardoor het aantal leerling drastisch is teruggelopen. Bint stelt nieuwkomer in het docententeam De Bree op de proef met een onmogelijke klas, maar De Bree weet zich te handhaven en raakt onder de indruk van Bints aanpak. 'Bordewijk roept een wereld op, vertelt zonder zedenlesje' schreef Ronald Soetaert in *De Morgen* bij de gebundelde verschijning van de romans in 1979. Er zijn dissidenten, dat wel. De systemen in *Blokken* en *Bint* zijn niet onfeilbaar. Maar er blijft genoeg te interpreteren over aan de lezer.

Carry van Bruggen - *Eva*

K18-02, uitgeverij Astoria, 1^e uitgave 1927, 172 p.

Carry van Bruggen (1881-1932) beschrijft in het boek *Eva* de groei van een jong Joods meisje – Eva – tot een, wat zij zelf noemt, vrouw van middelbare leeftijd. Het boek is grotendeels autobiografisch. In een aantal hoofdstukken, die ieder gaan over een bijzondere tijd in het

leven van Eva, zijn de gevoelens en gedachten in een zogenoemde stream of consciousness – bewustzijnsstroom – op zeer persoonlijke wijze beschreven.

Op psychologische en filosofische wijze benadert de gevoelige Eva de relatie met haar broer en ouders, met collega's en vrienden, en denkt zij over ervaringen met liefde en lijfelijkheid, schaamte, geluk, huwelijk en moederschap. Het gaat daarbij vooral om het innerlijk leven van de hoofdpersoon, om haar bewustvorming. Daardoor heeft het boek het karakter van een zelfanalyse. Met de beschrijving van Eva met al haar twijfels en haar individualisme kan het boek gerekend worden tot het begin van het modernisme in de literatuur.

Anthony Burgess - *Machten de duisternis*

*K18-03 Amsterdam, 2017, 751 p. (vertaling van A. Burgess, *Earthly Powers*, 1980).*

Drieëntachtig jaar is hij, Kevin Toomey, de succesvolle homoseksuele schrijver van, naar eigen zeggen, middelmatige romans en stompzinnige toneelstukken, wanneer hem het verzoek bereikt om de heiligverklaring van paus Gregorius XVII te ondersteunen. Hij heeft immers gezien dat deze een wonder verrichtte, in Chicago in 1925. Dit verzoek brengt een stroom van herinneringen op gang. Hij herinnert zich zijn leven, waarin veel bepaald is door het feit dat hij in Groot Brittannië geboren en opgegroeid is in een tijd waarin homoseksualiteit nog verboden was. En terwijl Toomey zijn persoonlijke verleden oproept, ontrolt zich tegelijkertijd de geschiedenis van het twintigste - eeuwse Europa voor de ogen van de lezer.

Geen gemakkelijk, wel een fascinerend boek, geschreven in een superieure stijl, dat veel stof biedt tot nadenken en discussie.

Albert Camus - *De eerste man, 1995*

*K14-26, vertaling Jan Pieter van der Sterre, uitgeverij De Bezige Bij, 2000, 370 p. Oorspronkelijke titel: *Le Premier Homme*.*

Op 4 januari 1960 komt de Franse schrijver, en Nobelprijs winnaar Albert Camus, door een auto ongeluk om het leven. In de koffer die men uit het autowrak heeft weten te redden, bevindt zich het onvoltooide manuscript waar de schrijver gedurende het laatste jaar van zijn leven aan werkte. De hoofdpersoon van deze autobiografische

roman, waarvan de definitieve vorm nog niet vast stond, is Jacques Cormery. Deze 'alter ego' van Camus keert terug naar zijn geboorteland Algerije, op zoek naar zijn wortels. Centraal in deze zoektocht staat zijn vader die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Frankrijk "op het veld van eer" is gesneuveld.

Albert Camus - *De vreemdeling*

K16-21, uitgeverij De Bezige Bij, Fr., 144 p.

In 1942, in volle oorlogstijd, verscheen het romandebuut 'De vreemdeling' ('L'étranger') van de Frans-Algerijnse Albert Camus. Het hoofdpersonage van deze klassieker uit de wereldliteratuur heet Meursault, een Algerijn van Franse afkomst. Op de dag dat zijn moeder sterft, neemt hij de bus van Algiers naar het bejaardentehuis. Op het strand waar hij verzeild raakt, schiet hij een man dood. Het kwam door de zon, zal hij later verklaren. Verdere uitleg lijkt hij overbodig te vinden. Ook tijdens zijn proces. Hij eindigt in de gevangenis waar hij onverschillig zijn executie afwacht.

Louis-Ferdinand Celine - *Reis naar het einde van de nacht*

K18-04, uitgeverij Van Oorschot, oktober 2016, 558 p.

Reis naar het einde van de nacht beschrijft de wederwaardigheden van hoofdpersoon Ferdinand Bardamu, feitelijk een alter-ego van Céline. Hij wordt op bijna autobiografische wijze gevolgd, eerst tijdens de Eerste Wereldoorlog, aan het front in Vlaanderen (1917), waar hij een onderscheiding kreeg en blijvend lichamelijk letsel opliep; vervolgens is er sprake van een kortstondige en ongelukkige koloniale loopbaan in Afrika (1916-1917); later gaat hij naar de Verenigde Staten, waar hij onder meer de werkomstandigheden bij Ford in Detroit onderzoekt. Uiteindelijk eindigt Bardamu (net als ook weer Céline zelf) als arts in Clichy, een voorstad van Parijs.

Joseph Conrad - *Hart der duisternis, 1902*

*K13-01, bijv. uitgegeven in *Perpetua reeks*, vertaald door Bas Heijne.*

Samen met zijn scheepsmaten wachtend op het keren van het tij vertelt Marlow over zijn reis stroomopwaarts de rivier de Congo, op zoek naar ivoor, rijkdom en macht. Zijn verhaal wordt gedomineerd door de figuur van Kurtz, die in gelijke mate aanbeden en gevreesd

wordt door zowel inboorlingen als koloniale indringers. Marlow raakt geobsedeerd door Kurtz en wordt onafwendbaar meegezogen in diens verschrikkelijke lot. Deze novelle, die Francis Ford Coppola inspireerde tot de beroemde film *Apocalypse Now*, neemt de lezer mee naar de donkere binnenlanden van Afrika en de duisternis van de menselijke ziel.

Louis Couperus - *Van oude mensen, de dingen, die voorbijgaan, 1906.* K13-02, diverse edities, bijvoorbeeld *Perpetua reeks, Athenaeum-Polak & Van Genneep*.

De stokoude mevrouw Steyn de Weert in Den Haag wordt dagelijks bezocht door de bijna even oude heer Takma, en de oude dokter Roelofsz. Gedrieën torsen zij - voornamelijk zwijgend - een gruwelijk geheim, uit hun gezamenlijke verleden in Nederlands-Indië. Dit naturalistische en psychologische familiedrama, met thrillerachtige aspecten, is één van de meest bewonderde romans van Couperus, en draait vooral om angst: voor de dood, de uiteindelijke afrekening, terwijl de angst om oud te worden zelfs het jonge bruidspaar kwelt. In de bruidegom (Lot!) lijkt Couperus zichzelf te hebben geportretteerd.

Carson McCullers - *Het hart is een eenzame jager* K18-05, *Amerikaans, uitgeverij Atheneum-Polak & Van Genneep, Amsterdam 2016, 367 p.*

Een kleine stad in Georgia, het is zomer, het is heet. De tijd en de dromen van de bewoners lijken stil te staan. De veertienjarige Mick heeft haar hoofd vol muziek, ze ontdekt de klassieke muziek van Beethoven en Mozart. Maar in de straatarme familie is er geen geld voor een toekomst als pianiste. Jack Blake droomt van een rechtvaardiger wereld, maar hij drinkt teveel en is niet in staat anderen met zich mee te nemen. Dokter Copeland, een gekleurde arts droomt van een einde aan de onderdrukking van de zwarte burgers, maar weet zijn omgeving niet te overtuigen. John Singer kan alleen maar denken aan zijn Griekse vriend, die ver weg in een instelling woont. Bij hem en in het café van Biff Brannon ontmoeten zij elkaar. John luistert. Iedereen denkt dat hij hem of haar begrijpt. Alleen... John is doofstom.

Charles Dickens - *Grote verwachtingen, 1860-1861*

K13-03, bijv. uitgegeven in Perpetua reeks, vertaald door Tilly Maters en Eugène Dabekaussen.

Het leven van de wees Pip wordt ingrijpend veranderd door een ontmoeting met een ontsnapte gevangene op een kerkhof, een oproep van de bittere Miss Havisham en haar pupil Estella en de plotselinge vrijgevigheid van een mysterieuze weldoener. Pip zegt maar al te graag zijn nederige afkomst vaarwel om te beginnen aan een nieuw leven als "gentleman". Dickens geeft een beschrijving van Pip's opvoeding en ontwikkeling door tegenslagen heen, terwijl deze uiteindelijk de ware aard van zijn "great expectations" ontdekt. Het verhaal vindt plaats in het Victoriaanse Engeland, tijdens een periode met grote sociale veranderingen door de Industriële Revolutie.

F.M. Dostojevski - *Misdaad en straf, 1866* K14-28, *uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam, 783 p.*

De tweede roman van Dostojevski speelt zich af in Sint Petersburg in een woonwijk met eenvoudige mensen, handarbeiders en studenten. Aan het begin van de roman pleegt de jonge student Raskolnikov een moord op een woekeraarster en vervolgens ook op haar zus. Waarom vermoordde hij de woekeraarster, had hij daar goede redenen voor? Er volgt een aaneenschakeling van verwarde dromen bij Raskolnikov, moeizame gesprekken met vrienden, en vooral een intensief kat-en-muisspel met een onderzoeksrechter. Voor de één is *Misdaad en straf* een perfecte roman over schuldgevoelens, voor de ander een boek over vervreemding en het raadsel mens.

Frederik van Eeden - *Van de koele meren des doods* K15-01, *Wereldbibliotheek, 264 p.*

Frederik van Eeden voert zijn lezers mee in het leven van de gevoelige Hedwig, die regelmatig last heeft van stemmingswisselingen. Haar moeders overlijden werkt als katalysator voor Hedwigs doodsverlangen. Zij worstelt met haar seksuele verlangens en de schaamte daarover. Verschillende mannen spelen een rol in Hedwigs leven, maar bij geen van hen komt zij tot rust. Ook haar mystiek georiënteerde geloof biedt haar in eerste instantie geen uitkomst. Ze blijft zoeken naar de koele meren des doods, tot gesprekken met een non haar tot een nieuw inzicht brengen.

Willem Elsschot - *Lijmen, 1923 en Het been, 1938*

K13-04, uitgeverij Athenaeum, Polak & Van Genneep.

Een naamloze ik-figuur ontmoet in een café een vroegere jeugdvriend, Frans Laarmans. Vroeger was deze een idealistische kantoorbediende tot hij tien jaar geleden door Karel Boorman gevraagd werd als secretaris van zijn 'Algemeen Wereldtijdschrift voor Financiën, Handel, Nijverheid, Kunsten en Wetenschappen'. Boorman blijkt een gewiekste zakenman, die probeert zijn klanten zo ver te krijgen dat ze een artikel over hun bedrijf laten plaatsen.

Wederom ontmoet de ik-figuur Laarmans, die hem nu het vervolg van de geschiedenis vertelt. Boorman was na de dood van zijn vrouw veranderd, hij kreeg last van zijn geweten en wil de eigenares van de smederij het geld van het Wereldtijdschrift terug betalen. Na diverse verwickelingen, met politie, met een rechtszaak, met het kopen van oud papier en een verblijf in een psychiatrische inrichting en de hulp van pastoor Jan, een neef van Laarmans, komt er een einde aan alle perikelen.

Hans Fallada - *Alleen in Berlijn*

K15-24, uitgeverij Cossee, 528 p.

Berlijn, 1940. Het echtpaar Otto en Anna Quangel krijgt bericht, dat hun enige zoon aan het front omgekomen is. Na de eerste verbijstering besluit Otto in verzet te komen. Enerzijds trekken zij zich helemaal op zichzelf terug, anderzijds besluit hij een persoonlijke actie te gaan voeren tegen de Führer en zijn manschappen. Ze gaan ansichtkaarten schrijven met kritiek op wat er in het land gebeurt en ze verspreiden deze kaarten in heel Berlijn. Beiden hopen met hun eenvoudige oproepen het gewelddadige beeld van de nazi's te tonen en de mensen aan het denken te zetten. En hopen daarbij, dat Hitler en de zijnen zoveel kritiek krijgen, dat er een eind komt aan het regime.

John Fante - *Wacht tot het voorjaar, Bandini*

K16-23, uitgeverij Meulenhoff, V.S., 223 p.

De hoofdpersoon van *Wacht tot het voorjaar, Bandini* is de jongen Arturo Bandini, die een hopeloos leven leidt in een stadje in Colorado.

De roman gaat echter in hoofdzaak over zijn vader, Svevo Bandini, die uit Italië geëmigreerd is en die voortduren vervuld is van grootse plannen, waar de gaten in zijn schoenen echter niet mee te dichten zijn. De hoofdpersoon in dit boek is de 14-jarige Italiaanse immigrantenzoon Arturo Bandini, die een stom en hopeloos leven leidt in een duf stadje in Colorado, maar in feite gaat het over de schlemielige vader, metselaar Svevo Bandini, vervuld van grootse plannen, waar de armoe evenwel niet mee te lenigen valt. John Fante (1909-1983), die een lange tijd vergeten was, is een tijdgenoot van Faulkner en Scott Fitzgerald. Hij gaf stem aan de immigranten binnen de Amerikaanse samenleving.

Gustave Flaubert - *Madame Bovary, 1857*

K13-05, vertaald door Hans van Pinxteren, uitgevers: L.J. Veen Klassiek, Athenaeum, Polak & Van Genneep.

Emma, getrouwd met de middelmatige plattelandsdokter Charles Bovary, heeft zich op de nonnenschool gelaafd aan goedkope "bouquetreeks" romannetjes, die haar wereldbeeld hebben bepaald. Als volwassen vrouw is zij wanhopig op zoek naar de "romantische" wereld uit haar boeken, maar iedere poging om haar saai, provinciale bestaan te ontvluchten loopt uit op een teleurstelling: haar huwelijk blijkt een mislukking; haar twee buitenechtelijke relaties eindigen in een sleur; en de luxueuze spulletjes waarmee zij zich omringt kunnen haar niet bevredigen.

Alain Fournier - *Het grote avontuur*

K17-02, uitgeverij Atheneum, 1^e uitgave 1913, 274 p.

Het grote avontuur is de enige roman die Alain-Fournier heeft voltooid. Hij heeft aan drie gestalten iets van zichzelf meegegeven: de verteller, een eenzame onderwijzerszoon, de gekwelde aristocraat wiens vrouw er op zijn huwelijksdag vandoor gaat en de grote Meaulnes, een vrijgevochten schooljongen. Het huwelijksfeest wordt 's nachts afgebroken. Meaulnes moet terug naar school. Na die nacht gaat hij samen met de verteller op zoek naar de lieflijke bewoonster van het vervallen landhuis op wie hij verliefd is geworden... Het zijn misschien wel de mooiste bladzijden die ooit over het Franse

platteland geschreven zijn. Eigen jeugdromen en bezetenheid vormden de aanzet voor het verhaal.

Gabriel García Márquez - *Honderd jaar eenzaamheid*

K17-03, 1e druk in 1967, uitgeverij Meulenhoff Amsterdam, 428 p.

Honderd jaar eenzaamheid is een episch boek van de Colombiaanse schrijver en Nobelprijswinnaar Gabriel García Márquez (1927-2014), waarin de geschiedenis van vijf generaties van de familie Buendía wordt beschreven. José Arcadio Buendía trok in zijn jonge jaren met zijn mannen en hun vrouwen en kinderen over de bergen op zoek naar een toegang tot de zee. Toen dat doel onbereikbaar bleek, stichtte hij het dorp Macondo, om niet weer de lange reis naar huis -ze waren al 26 maanden onderweg- te hoeven maken.

Behalve door de literaire stijl wordt dit boek gekenmerkt door fantastische verhalen, magisch-realistische verschijnselen, de beschrijvingen van personages en hun onderlinge relaties, diverse sociale milieus, waaronder zigeuners, van oorlog, rampen, liefde, passie, eenzaamheid, bijgelovigheid, incest en de mogelijkheid van het krijgen van kinderen met varkensstaartjes.

Nicolaj Gogol - *Dode zielen*

K13-31, uitgeverij Van Oorschot – Perpetua reeks.

Pavel Tsjitsjov is een Rus uit de gegoede stand, maar hij heeft geen geld. Hij bedenkt een plan, waarmee hij hoopt rijk te worden. In de provincie gaat hij op bezoek bij landeigenaren, die lijfeigenen bezitten. Lijfeigenen - zielen - waren in die tijd verbonden aan de landheer en konden verkocht of gekocht worden. Voor deze 'zielen' moest men belasting betalen. Tot de jaarlijkse volkstelling bleven ze op de lijst van de landeigenaar staan. Tsjitsjov probeert nu 'dode zielen' te kopen. Op zijn zoektocht ontmoet hij allerlei vreemde figuren, sommigen zijn blij dat ze ervan af zijn, anderen zijn achterdochtig en twifelen aan zijn bedoelingen. Gogol schreef een komische roman met talloze verwickelingen, het thema is echter van alle tijden...

Hella Haase - *Het woud der verwachting*

K14-30, uitgeverij Querido, alleen tweedehands aan te schaffen of als e-book, 594 p.

In *Het woud der verwachting*, Hella S. Haasses internationale bestseller, volgen we Charles van Orléans (1394-1465) op de voet. Zijn levensloop is nauw verweven met de machtsstrijd in het middeleeuwse Frankrijk tussen de concurrerende huizen van Bourgondië en Orléans en met de Honderdjarige Oorlog tegen Engeland. Na de moord op zijn vader komt Charles plots aan het hoofd van het huis van Orléans te staan. Hoewel zijn belangstelling voor de wetenschap groter is dan die voor het zwaard, leert hij al snel hoe hij zich staande moet houden tussen de op macht beluste edelen.

Jens Peter Jacobson - *Niels Lyhne*

K15-25, Amsterdam 2014, Wereldbibliotheek, 256 p.

Een meeslepende klassieker van Noorse bodem is *Niels Lyhne*, een boek dat de bewondering oproept van grote geesten als Thomas Mann en Rainer Maria Rilke. Hoofdpersoon is een gevoelige jongeman van goede afkomst, die een coming of age beleeft, waarin hij langzaam maar zeker al zijn dromen ziet vervliegen.

Ondanks de pittige inhoud is Niels Lyhne toch een geweldig boek om te lezen, dankzij de fantastische stijl van Jacobsen, die je meeneemt in alle geuren en kleuren van de seizoenen en alle gemoedsbewegingen die je je maar kunt voorstellen.

Dola de Jong - *De akker is de wereld*

K16-25, uitgeverij Cossee, NL, 272 p.

Aart en Lies verlaten Nederland kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en zoeken hun heil in Marokko. Onderweg nemen ze vluchtende, veelal joodse, kinderen onder hun hoede. In Tanger vestigt het samengestelde gezin zich en onder leiding van Aart bewerken ze er een akker. Tevergeefs, de droogte wint het keer op keer van het aangedragen water. De kinderen gaan ieder op hun eigen manier om met hun vluchtelingenstatus. Sommigen verzetten zich tegen de hopeloze idealen van Aart en zoeken elders inkomsten of onderdak. Anderen voegen zich uit dankbaarheid. Hun worsteling met zichzelf en de oorlogssituatie is indringend beschreven. 'De Jong schetst een adembenemend beeld van een tijd die, als het gaat om de gebrekkige opvang van vluchtelingen, geenszins voorgoed voltooid verleden is' (Arjan Peters, *de Volkskrant*).

James Joyce - De Dublinezen

K17-05, uitgeverij Athenaeum, Polak & Van Gennep, vertaald door Erik Bindervoet en Robbert-Jan Henkes, 312 p.

In het boek *Dubliners* (Dublinezen), een serie portretten van inwoners van Dublin, kunnen we de ontwikkeling van het schrijverschap van de beroemde romancier James Joyce op de voet volgen. Het is zijn eerste werk en het werd gevaarlijk gevonden om het rauwe realisme ervan. Wat vooral opvalt is de fascinerende manier waarop Joyce dialogen componeert en zo je mee weet te nemen in een bepaalde sfeer. Dublin was voor Joyce 'het middelpunt van verstikking' en hij wilde de in zijn eigen ogen benauwde sfeer van die stad en haar inwoners laten zien. Het resulteert in 15 onvergetelijke verhalen, in een uitgeloopte stijl geschreven. Of zoals de vertalers schreven: 'In *Dubliners* komt geen bloemrijke taal voor, nauwelijks beeldende taal, metaforen of uitdrukkingen. Maar de impressie is er toch geen van kaalheid. Joyce is een meester in het oproepen van sfeer.'

Franz Kafka - Het proces

K17-06, uitgeverij Querido, geschreven in 1914-1915 en postuum gepubliceerd in 1925, 292 p.

Op een dag staat Joseph K. bij zijn ontwaken onder arrest. In het ongewisse over het motief voor deze arrestatie neemt K. deel aan het proces dat volgt. Een hoogst merkwaardig proces, zich afspelend op zondagen en in duistere gebouwen vol gangen en kamertjes waarin verdwalen gemakkelijk is. Aanvankelijk zet K. zijn leven als procuratiehouder bij een bank ongehinderd voort en is hij positief gestemd over het bewijzen van zijn onschuld, maar gaandeweg doordringt het proces zijn hele leven en moet hij zich wel overgeven aan de ondoorgrondelijk bureaucratie waarin voor rede geen plaats is. Als het aan Kafka zelf had gelegen, was deze roman nooit verschenen. Hij vond hem onaf en was van mening dat het boek onvoltooibaar was. Postuum uitgegeven is het niettemin één van zijn romans geworden waarin het woord kafkaësk zijn oorsprong vindt. Geerten van Istendael schreef in *De Standaard* over dit verhaal: 'Het is dooraderd met mogelijkheden tot interpretaties, interpretaties die ertoe doen, ook vandaag nog.'

Milan Kundera - De ondraaglijke lichtheid van het bestaan

K17-07, Ambo, Anthos uitgevers, ISBN 9789026327612, 360 p.

Praag, eind jaren '60. Tomas is een succesvol chirurg in een Praagse kliniek, hij is gescheiden en voortdurend op zoek naar erotische avonturen zonder emotionele binding. Bij toeval leert hij Tereza kennen, zij is serveerster in een dorpscafé. Zij is compleet anders dan Tomas. Wanneer zij hem in Praag opzoekt, wordt zij ziek en blijft bij hem. Zij is trouw en volledig op Tomas gericht, zij begrijpt niets van zijn avontuurtje en lijdt er zeer onder. Wanneer in augustus 1968 de Russische tanks een eind maken aan de Praagse lente vertrekken Tomas en Tereza naar Zwitserland.

In deze roman gaat het over twee paren: Tomas en Tereza, Sabina en Franz. Een roman met een liefdesgeschiedenis, met politieke keuzes, met filosofische vragen over vrijheid, kunst, kitsch, lichtheid en zwaarte.

Selma Lagerlöf - Gösta Berling, 1891

K13-06, vertaald uit het Zweeds door Greta Baars-Jelgersma, 2011, uitgeverij Atlas, 480 p.

In haar debuutroman beschrijft Selma Lagerlöf gloedvol haar geboortestreek, het Zweedse Värmland, aan het begin van de 19de eeuw, met de ruige natuur, de huizen, de legendarische karakters, in hoofdstukken die aan volksoverleveringen en sages doen denken, zoals de schrijfster die zelf als kind van haar grootmoeder had gehoord. Gösta Berling is de held, de jonge, romantische predikant, uit zijn ambt ontzet vanwege zijn drankprobleem (en een beetje pech), maar gered door de machtigste vrouw uit de streek, de majoorvrouw van Ekeby, die hem als jongste buitenbeentje toevoegt aan haar elf "cavaliers", ex-militairen die het normale leven ontwend zijn.

Thomas Mann - De Toverberg

K13-10, uitgeverij De Arbeiderspers, 1975 (15e druk 2010), vertaald uit het Duits door Pé Hawinkels.

Hans Castorp is een pas afgestudeerde ingenieur uit Hamburg, hij is eigenlijk kerngezond. Hij gaat zijn zieke neef Joachim Ziemsen in een sanatorium in Davos bezoeken. Het was zijn bedoeling er drie weken

te blijven, maar de jonge Castorp raakt helemaal onder de indruk van het leven in dit sanatorium. Het dagelijks ritme van wandelen, rusten en goede maaltijden op vaste tijden bevalt hem wel. De artsen ontdekken vrij snel, dat hij toch niet helemaal fit is en Castorp besluit nog te blijven. Al met al zal zijn verblijf zeven jaar duren en wordt het een existentiële ervaring waarin hij met allerlei levensvragen in aanraking komt, filosofie, politiek, liefde, ziekte en dood. Aan het eind van de roman breekt de Eerste Wereldoorlog uit en Hans Castorp vertrekt om in dienst te gaan.

Marga Minco - Een leeg huis

K16-26, Bert Bakker, 2005, 162 p.

Een jonge Joodse vrouw, als enige overgebleven uit haar familie, keert enkele weken na de bevrijding terug naar Amsterdam. Dit is de beginsituatie van *Een leeg huis*, waarin wordt beschreven hoe deze vrouw in de jaren na de bezetting de draad van haar leven weer probeert op te pakken, maar niet los kan komen van haar oorlogsverleden. Het verhaal speelt zich af in drie episoden: 1945, 1947 en 1950. Elke episode geeft een dag weer uit het leven van de hoofdpersoon. In de flashbacks komen oorlogsherinneringen en de ervaringen van de tussenliggende jaren naar boven.

Door de grote bekendheid van de andere werken van Marga Minco heeft dit boek in de loop der jaren minder aandacht gekregen. Zeer onterecht, want zij beschrijft in deze roman op een sobere, maar zeer indringende wijze de problematiek van de alleenstaande overgebleven generatie en geeft daarbij een goed beeld van de chaotische naoorlogse tijd.

Multatuli - Max Havelaar of de koffieveilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij, 1860/1881

K13-39, geannoteerd door Marijke Stapert-Eggen. Rotterdam, uitgeverij Ad. Donker, 2005, 272 p.

Een hoogtepunt in de Nederlandse literatuur: deze in 1859 geschreven aanklacht in romanvorm tegen het koloniale bewind in Nederlands-Indië, vanwege de gedoogde wantoestanden en wreedheden daar, waar de auteur zelf - in zijn positie als assistent-resident te Lebak -

tegenaan gelopen was. Multatuli schreef dit boek niet alleen als een bevlogen protest tegen het gesignaleerde onrecht, maar ook ter rechtvaardiging van zijn eigen handelwijze. 'Ik zal gelezen worden': tot dat doel werpt hij zijn 'levend Hollands' in de strijd, zijn humor, overredingskracht en sentimenten, en bedient hij zich kwistig van verschillende verhaalstijlen. Geen roman in Nederland heeft zoveel impact gehad, zowel op de politieke opinie als literair.

Nescio - De uitvreter; Titaantjes; Dichtertje

K17-08, uitgeverij Nijgh en Van Ditmar, 144 p.

'Jongens waren we, maar aardige jongens.' Het is een beroemde openingszin, afkomstig uit *Titaantjes* van Nescio.

De vrienden om wie de novelle draait, zitten vol maatschappelijke en artistieke idealen, maar de uitwerking ervan laat te wensen over. Deceptie overheerst ook in *De uitvreter*, waarin (deels) dezelfde vrienden figureren, nu cirkelend rond hoofdpersoon Japi, die probeert van de wind te leven. De vrienden kijken tegen hem op, maar ook Japi komt niet waar hij wezen wil. Evenmin als Dichtertje in de gelijknamige derde novelle, die weliswaar lijkt te bereiken wat hij wil - 'Een groot dichter zijn en dan te vallen' - maar wel tegen een hoge prijs. Het menselijk tekort viert hoogtij in deze drie gebundelde novellen van één van Nederlands schrijvers die groot was in het schrijven over de kleine mens en dat in een taal die bijzonder is in zijn eenvoud.

Cees Nooteboom - Philip en de anderen, 1955

K14-25, Amsterdam, uitgeverij De Bezige Bij, 2009, 148 p.

In dit in 1954 verschenen romandebuut van de toen net een en twintigjarige Cees Nooteboom, trekt de jeugdige Philip Emmanuel Vanderley al liftend door Europa, achter de verhalen aan, in zijn zoektocht naar het geluk. Toen hij als tienjarig jongetje tijdens een logeerpunt bij zijn oom mocht bedenken wat volgens hem een feestje was, opperde hij: "s Avonds laat in een bus rijden, of 's nachts", en verder: 'Aan het water zitten, en in de regen lopen, en soms iemand kussen'. Er is wel eens gesteld dat de schrijver van dit inspirerende cultboek jong had moeten sterven, als een moderne Jacques Perk. In plaats daarvan groeide hij uit tot één van onze grootste schrijvers. Zijn debuut blijft een betoverend boek, waarin het voor Nooteboom zo

kenmerkende motief van het reizen onverhuld romantisch wordt geïntroduceerd.

George Orwell - 1984

K17-09, Singel uitgevers, 1e druk in 1949, 261 p.

De Tweede Wereldoorlog was voorbij, de Koude Oorlog net begonnen. Orwell schetst een staat waarin de bevolking is verdeeld in drie klassen. Vijfentachtig procent behoort tot de proles. Zij leiden een zwaar en armoedig bestaan. Aan de top, onder Grote Broer, staan de leden van de Kernpartij. Zij oefenen op totalitaire wijze de macht uit. Daartussenin staan de leden van de Randpartij, die het partijbeleid uitvoeren. Tot deze groep behoort Winston Smith. Als ambtenaar op het Ministerie van de Waarheid houdt hij zich bezig met het vervalsen van de geschiedenis. In hem groeit de afkeer van de Kernpartij, die het individu alle vrijheden heeft ontnomen en de maatschappij volledig controleert. In O'Brien, een medeambtenaar, vermoedt hij een geestverwant, in Julia ziet hij zijn grote liefde.

Winston en Julia sluiten zich aan bij een groep die zich verzet tegen Grote Broer. Hun verzet zal leiden tot hun ondergang.

Konstantin Paustovskij - Verhaal van een leven I: Verre jaren

K18-06, uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam 2017, 337 p.

Het is het begin van de 20ste eeuw, er is kritiek op de tsaar, er is kritiek op de sociale wantoestanden in Rusland. Kostik groeit op in Kiev, zijn vader werkt bij de spoorwegen. Zijn moeder is een zachtaardige vrouw. Kostik heeft twee broers en een zus. Tijdens de zomervakanties zijn er reizen naar het platteland, naar het landgoed van grootvader Maxim Gregorjevitsj. Wanneer de vader het gezin verlaat, komen de financiële problemen en valt het gezin uit elkaar. Kostik maakt zijn gymnasium af en verdient de kost met bijlessen. In die tijd schrijft hij zijn eerste verhalen, die ook worden gepubliceerd. Dit is het eerste deel van de herinneringen van Paustovski. Hij beschrijft heel mooi de sfeer van die tijd. Hij bezit een groot talent om over de natuur te schrijven. Hij is een uitstekend observator.

Een realistische en tegelijkertijd melancholieke roman over het leven in tsaristisch Rusland honderd jaar geleden.

Marcel Proust - Een liefde van Swann in: De kant van Swann

K13-33, (1913) vertaald door Thérèse Cornips, ingeleid en geannoteerd door Ieme van der Poel en Ton Hoenselaars, 11e, herziene druk, Amsterdam, uitgeverij De Bezige Bij, 2009.

Een liefde van Swann is het tweede deel van *De kant van Swann*, de eerste roman van het beroemde werk van Proust: *Op zoek naar de verloren tijd*. *Een liefde van Swann* schetst het verloop van de liefdesgeschiedenis tussen Swann en Odette, een vrouw van lichte zeden. Deze geschiedenis begint op het moment dat de kunstzinnige Swann merkt dat Odette hem doet denken aan een kunstwerk van Botticelli. Na een periode van heftige jaloezie verdwijnt de verliefdheid van Swann: hij realiseert zich dat Odette eigenlijk zijn type niet is. Door Odette komt de aristocratische Swann terecht in het milieu van de rijke bourgeoisie waarvan de verteller een satirische beschrijving geeft. Verder komen in dit boek alle proustiaanse thema's aan de orde.

E.M. Remarque - Van het westelijk front geen nieuws

K14-19, uitgeverij E.J. Bijleveld, 1929, 203 p.

In *Van het westelijk front geen nieuws* schildert schrijver Erich Maria Remarque de Eerste Wereldoorlog vanuit het perspectief van een jonge Duitse soldaat in Frankrijk. Vanaf de eerste verschijning in 1929 is het werk een bestseller en wordt het meer dan vijftig keer vertaald en twee keer verfilmd. Politieke tegenstanders als de Nationaalsocialisten hekelen het werk als een politiek getinte antioorlogsroman en vernietigen bij boekverbrandingen grote aantallen. Maar het werk is en blijft vooral een indringende schets van de loopgravenoorlog en van de dood. Het verhaalt hoe een hele generatie - door de ogen van de gevoelig registrerende Paul Bäumer - van huis vervreemd. Als vele anderen meldt ook hij zich in 1914 met zijn klassenkameraden vrijwillig, maar de gruwelijke werkelijkheid ontnemt snel elke hoop op een heldhaftige of rechtvaardige strijd.

Joseph Roth - Radetzky's, 1932

K13-34, vertaald uit het Duits door W. Wielek-Berg, uitgeverij Atlas Contact, 384 p.

Aan de hand van drie generaties van de familie von Trotta beschrijft Joseph Roth de geschiedenis, de glorie en het verval van het

Habsburgse rijk. De grootvader Joseph Trotta was een trouwe soldaat in het Oostenrijkse leger, bij de Slag van Solferino redt hij bij toeval de jonge keizer Franz Joseph het leven. De vader is een plichtbewuste ambtenaar binnen het staatsapparaat, hij merkt hoe langzaam maar zeker de monarchie afbrokkelt. De kleinzoon Carl Joseph von Trotta wil niet aan de verwachtingen van zijn vader voldoen, hij zoekt afleiding in het spel, in alcohol en bij de vrouwen.

J. Salter - Lichtjaren

K18-07, Amsterdam, 2017, oorspronkelijke Amerikaanse druk 1975.

Ergens in de jaren vijftig. Een oud Victoriaans huis aan de Hudson. Manhattan is vlakbij. De ramen van het huis zijn verlicht. Wie er van buitenaf naar kijkt, krijgt een beeld van warmte, intimiteit, geluk. En zo is het ook: een man, Viri, komt thuis van zijn werk. Zijn kinderen en de hond begroeten hem, zijn vrouw Nedra staat te koken.

Maar wie goed kijkt, ziet dat het huis oud is, een beetje verwaarloosd. Er knagen, haast onbewust, vragen bij Nedra, bij Viri. Is dit het geluk? Verwacht je meer van het leven? Sluipenderwijs erodeert het huwelijk. Er worden keuzes gemaakt, veranderingen in gang gezet, terwijl het leven onverbiddeijk voorbijglijdt.

Dit is een prachtige roman over de liefde, het leven, verwachtingen, teleurstellingen en alles wat voorbijgaat. Salter toont zijn personages van buitenaf en van binnenuit, in een heldere en poëtische taal.

F. Scott Fitzgerald - Teder is de nacht

K16-24, uitgeverij L.J. Veen Klassiek, alleen tweedehands aan te schaffen, 444 p. of als e-book, 380 p.

De roman Teder is de nacht (Tender is the night) van de Amerikaanse schrijver F. Scott Fitzgerald is een bekende titel, die op verschillende toplijstjes van de wereldliteratuur prijkt. Het is een glanzend, meeslepend verhaal over verliefdheid, over trauma's uit het verleden die je blijven achtervolgen, over zelfdestructie, over mensen die op een complexe manier aan elkaar verbonden zijn. Richard Diver, een psychiater in de Weense traditie trouwt met de knappe Nicole Warren, telg uit een beroemde Amerikaanse upper-class familie.

Ida Simons - Een dwaze maagd

K17-10, uitgeverij Cossee, 1^e druk 1911, 208 p.

De twaalfjarige Gittel sluit tijdens een logeerpartij bij haar oma in Antwerpen vriendschap met de negentwintigjarige Lucie Mardell en haar vader. Ze speelt op de prachtige vleugel in het huis van de Mardells, praat met meneer Mardell over kunst en adoreert Lucie. Gittel is niet blij met het gezelschap van Gabriël tijdens tochtjes door Antwerpen. Liever heeft ze Lucie voor zich alleen. Groot is haar verrassing als Lucie haar een geheim toevertrouwt. Deze roman geeft een treffend beeld van de Joodse gemeenschap en is een tijdloos, vol milde spot opgeschreven verhaal over de ontgoocheling die volwassenwording kan zijn.

Stendhal - Het rood en het zwart, 1830

K13-08, vertaald door Hans van Pinxteren, uitgevers: L.J. Veen Klassiek, Athenaeum Polak & Van Genneep.

Als zoon van een timmerman droomt Julien Sorel ervan om, net als Napoleon, een glansrijke carrière te maken in het leger. Maar het is 1830, de tijd van de Restauratie waarin de oude adel en de Kerk de touwtjes in handen hebben en waarin je eerder verder komt met handigheid en hypocrisie dan met moed en branie. Julien, die zich aan zijn nederige positie wil ontworstelen, moet rekening houden met deze nieuwe waarden ook al passen zij niet bij zijn heldhaftig temperament. Met deze roman schetst Stendhal een meedogenloos beeld van het roemloze Frankrijk van zijn tijd.

Anton P. Tsjechov - Zeven verhalen

K16-29, Verzamelde werken. Deel IV, uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam 2008. (De dame met het hondje.) Anton P. Tsjechov. Verzamelde werken. Deel V, uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam, 2010 (het verhaal is in talloze bundels te vinden).

Anton Tsjechov heeft in zijn vrij korte leven honderden verhalen geschreven. Hij wordt vaak de grootmeester van het korte verhaal genoemd en velen vinden een voorbeeld in zijn werk, dat soms vier bladzijden beslaat, echter nooit meer dan zeventig pagina's. In het begin schreef hij vooral komische schetsen, later worden zijn verhalen melancholischer. In de periode van 1889 tot 1899 was hij bijzonder creatief en actief. In enkele van zijn verhalen vinden we menselijke,

psychologische en maatschappelijke problemen op zijn eigen objectieve wijze verwoord. Met zijn grote mensenkennis en zijn bijzondere talent kon hij de ernst van het leven met weemoed en humor beschrijven. *Een spring-in-'t-veld, Zaal 6, Grote Volodja en kleine Volodja, De zwarte monnik, De viool van Rothschild, De letterkundeleraar* en uiteraard het wereldberoemde verhaal *De dame met het hondje* werden in de jaren negentig geschreven.

Lev Tolstoj - Anna Karenina, 1877

K13-09, uitgeverij Van Oorschot, 1965, vertaald uit het Russisch door Wils Huisman.

Anna Karenina is een mooie, jonge vrouw die alles schijnt te bezitten wat iemand gelukkig kan maken. Haar man heeft een schitterende baan, zij hebben samen een zoontje Seriozja en in de kringen van St. Petersburg wordt Anna Karenina zeer gewaardeerd. Dan komt een jonge officier, graaf Wronski in haar leven, en zij offert alles op, haar man, haar zoon, zelfs de maatschappelijke achting die zij geniet. Maar haar onvoorwaardelijke liefde is niet voldoende.

Deze roman is veelal geroemd om de knappe psychologische beschrijvingen van de personages en het beeld van Rusland in de tweede helft van de negentiende eeuw.

G. Tomasi de Lampedusa - De tijgerkat, 1958

K13-07, uit het Italiaans vertaald door Anthonie Kee, uitgeverij Athenaeum, Polak & Van Gennep - Perpetua reeks (ook in goedkope editie verkrijgbaar).

Bij de landing van Garibaldi op Sicilië in 1860 beseft Don Fabrizio Corbera, prins van Salina, dat een nieuwe tijd aangebroken is, die onherroepelijk het verval inluidt van het Huis van Salina (hoe imposant de tijgerkat in het wapenschild ook oogt).

Machteloos, maar gefascineerd, ziet hij toe hoe zijn neef (en oogappel) Tancredi, de beoogde verloofde van zijn dochter Concetta, positie kiest binnen de gewijzigde omstandigheden, en hoe de charmes van de ingetogen Concetta het afleggen tegen de uitdagende schoonheid van Angelica, de dochter van de onbehouwen maar schatrijke dorpsburgemeester.

Jiří Weil - Leven met de ster

K18-08, uitgeverij Van Gennep, Amsterdam 2017, 261 p.

Josef Roubíček woont alleen op een kale, koude zolderkamer van een kleine, verwaarloosde woning in een buitenwijk van Praag. Hij wacht op het bericht, dat hij op transport moet. Hij is helemaal alleen, zijn geliefde heeft hem verlaten. Voor de oorlog had hij een prettig leven. Hij werkte als bankbediende, had een inkomen waarmee hij redelijk comfortabel kon leven, ging met zijn geliefde Růžena naar de bioscoop of uit eten, soms een dagje op stap. Door de bezetting van de Duitsers verandert zijn leven totaal. Aanvankelijk heeft Růžena voorgesteld om samen te vluchten naar het buitenland, maar Josef kan niet beslissen en dan is het op een gegeven moment te laat.

Oscar Wilde - Het portret van Dorian Gray, 1891

K13-38, vertaald uit het Engels door Else Hoog, uitgeverij Het Spectrum (Prisma Klassieken), 2011, 208 p.

Om zijn schoonheid wordt de jeugdige en nog onbedorven Dorian Gray inspiratiebron en muze van de kunstschilder Basil Hallward. Door een portret dat Hallward van hem schildert, raakt Dorian betoverd door zijn eigen schoonheid. Waarop hij de wens uitspreekt altijd jong en mooi te mogen blijven, ja, er zijn zijn ziel voor te willen geven als het portret oud en lelijk kon worden in zijn plaats. Waarmee Dorian Gray zich aan de duivel uitlevert. Hij komt van kwaad tot erger, leidt een liederlijk bestaan, stort anderen in het verderf, maar zijn schoonheid blijft hij behouden.

Virginia Woolf - Mrs. Dalloway, 1925

K13-11, uitgeverij De Bezige Bij, 2011.

Clarissa Dalloway is begin vijftig, elegant en de perfecte gastvrouw, maar ze voelt zich oud en uitgerangeerd. Haar man is succesvol, maar saai, en haar volwassen dochter heeft haar zorg niet meer nodig. Op een dag komt Clarissa, terwijl zij bloemen koopt voor het feest van die avond, haar voormalige aanbieder Peter tegen, die zij in een ver verleden heeft afgewezen. Wat zou er van haar geworden zijn als ze dertig jaar eerder voor een avontuurlijk leven met Peter had gekozen? Het verhaal van Mrs. Dalloway speelt zich af op één dag in juni 1923, de dag van het feest dat eindigt in een drama. Het is een virtuoos

gecomponeerde roman vol herinneringen en bespiegelingen over de waarde van het leven en de onomkeerbaarheid van onze keuzes.

Marguerite Yourcenar - *Het hermetisch zwart*, 1968

K13-37, vertaling Alexander van Kesteren, Amsterdam, uitgeverij Athenaeum, Polak & Van Gennep, 2011, 366 p.

De mysterieuze titel verwijst naar de eerste fase van het proces dat de alchemist moet afleggen om de steen der wijzen te vinden, het opus magnum. Het verhaal van de roman speelt zich af in het Europa van de Renaissance. Zénon Ligre is de hoofdpersoon van het verhaal en een typische humanist: als klerk, filosoof, arts en alchemist zwerft hij door Europa. Zijn kritische geest manifesteert zich in zijn wetenschappelijke werk dat door de Kerk met argwaan wordt bekeken. Yourcenar belicht in deze roman vele facetten van de zestiende eeuw: aan de orde komen zowel het bonte, rumoerige leven van alle dag, als het daaronder gelegen geheimzinnige krachtenspel.

Emile Zola - *Thérèse Raquin*, 1867

K15-30, uitgeverij Het Spectrum 2011, 200 p.

Een eigenares van een garen- en bandwinkeltje uit Parijs laat haar enige zoon trouwen met een inwonende nicht. Na bezoek van een vriend des huizes ontwikkelt zich een liefdesdrama met een noodlottige afloop. Dit alles wordt op zo'n gedetailleerde manier beschreven, dat na het verschijnen van de roman een storm van kritiek uitbreekt. In een voorwoord voorafgaand aan de tweede druk voelt Zola zich genoodzaakt zich te verdedigen. Door de minutieuze beschrijving van de werkelijkheid wil Zola een realistisch beeld van die werkelijkheid te geven. Tegelijkertijd maakt hij een analyse van de karakters met de bedoeling aan te tonen welke storingen kunnen optreden, wanneer mensen met verschillende temperamenten met elkaar in aanraking komen en welke invloeden milieu en leefomstandigheden daarop hebben.

Verantwoording

Deze literatuurlijst is samengesteld door Werkgroep Klassieken van Senia. Daarvan maakten het afgelopen jaar de volgende personen deel uit: Welmoed Blydenstein, Marie-Louise Janssen, Maja Jordaan, Margreet Olthof, Hilde van Vlaanderen, Els Weenink en Anneke Zeijlstra.

Als de leeswijzer vragen oproept, of als u een reactie wilt geven, kunt u een e-mail sturen aan de werkgroep, via klassiekers@senia.nl

Kiezen uit meer lijsten

Senia-leesgroepen kunnen binnen het abonnement zeven discussiewijzers kiezen. Dat kunnen leeswijzers zijn uit de lijst klassieken, maar ook van de literatuurlijst moderne literatuur, uit de lijst geschiedenis of een andere boekenlijst.

Verder is er ook een muziekljst met luisterwijzers waaruit u kunt kiezen. Zie voor meer informatie de website van Senia www.senia.nl.

Boekenprikbord Senia

We stimuleren de uitwisseling van boeken via het boekenprikbord op de website www.senia.nl.

4 april 2019